

РЕШЕНИЕ

№ 37885

гр. София, 16.11.2025 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

АДМИНИСТРАТИВЕН СЪД - СОФИЯ-ГРАД, Второ отделение 24 състав, в
публично заседание на 15.10.2025 г. в следния състав:

СЪДИЯ: Анастасия Хитова

при участието на секретаря Анжела Савова, като разгледа дело номер **5294** по описа за **2025** година докладвано от съдията, и за да се произнесе взе предвид следното:

Производството е по реда на чл. 145 и следващите от Административнопроцесуалния кодекс /АПК/ вр. чл. 68, ал. 1 от Закон за защита от дискриминация /ЗЗДискр./ Делото е образувано по жалба на Българска академия на науките /БАН/, Булстат:[ЕИК], с адрес: [населено място], ул. „15 Ноември“ № 1, представлявана от Председателя – Член–кореспондент на БАН Е. С., срещу Решение № 72/27.02.2025 г. на Комисия за защита от дискриминация /КЗД/, петчленен разширен заседателен състав, постановено по преписка № 184/2019 г., с което се установява на основание чл. 65, т. 1 от ЗЗДискр., че чрез привидно неутрално правило, съдържащо се в нормата на чл. 8, ал. 2 от Закона за българската академия на науките, се допуска по-неблагоприятно третиране на тези хабилитирани лица от БАН, сравнено с лицата, заемащи същите или аналогични академични длъжности във висшите училища и в Селскостопанската академия, спрямо които се прилага разпоредбата на § 11, ал. 2 от ПЗР на Закон за висшето образование /ЗВО/, което представлява форма на непряка дискриминация на основата на признаците „обществено положение“, „образование“ и „възраст“ по смисъла на чл. 4, ал. 3 от ЗЗДискр.

В жалбата се твърди, че оспореният административен акт е неправилен, необоснован, издаден в противоречие с материалния закон, което води до неговата незаконосъобразност. От съда се иска неговата отмяна по изложените в жалбата подробни съображения. Претендира се присъждане на съдебно-деловодни разноски, включително и юрисконсултско възнаграждение.

В съдебно заседание жалбоподателят Българска академия на науките, редовно уведомен, се представлява от юрисконсулт Г., който моли съда да уважи депозираната жалба по изложените в същата съображения като отмени оспорения административен акт. Претендира разноски съгласно

представен списък по чл. 78 от Гражданскопроцесуалния кодекс /ГПК/ вр. чл. 144 от АПК.

Ответникът – Комисия за защита от дискриминация, редовно призован, се представлява от юрисконсулт Б., който моли съда да остави жалбата без разглеждане като процесуално недопустима, при условията на алтернативност претендира жалбата да се отхвърли като неоснователна и недоказана. Претендира присъждане на юрисконсултско възнаграждение.

Заинтересованите страни – Н. М. Н., О. Б. Б. и министър на образованието и науката, редовно призовани, не се явяват и не изразяват становище.

Заинтересованата страна – Народно събрание на Република България /НС на РБ/, се представлява от юрисконсулт М., който моли съда да отмени оспореното решение на КЗД като неправилно и постановено в нарушение на материалния закон.

Заинтересованата страна – Министерски съвет на Република България /МС на РБ/, редовно призован, се представлява от юрисконсулт Г., която моли Съда да отмени решението на КЗД като неправилно и незаконосъобразно.

Софийска градска прокуратура, редовно уведомена не изпраща представител.

Административен съд София - град, след като обсъди доводите на страните и прецени представените по делото доказателства, приема за установено от фактическа страна следното:

Административното производство първоначално е образувано по повод на колективна жалба с вх. № 16-10-164/22.07.2019 г., депозирана в КЗД от учени в БАН, с изложени в същата съображения и доводи, че нормата на чл. 8, ал. 2 от Закон за българска академия на науките /ЗБАН/ е дискриминационна /л.30-40,т.I/. По образуваната преписка е издадено Решение № 721/30.11.2020 г. на КЗД, петчленен разширен заседателен състав. Със същото е установено по отношение на ответните страни в производството – Министър на образованието и науката, Министър на труда и социалната политика и на МС на РБ, че нормата на чл. 8, ал. 1 от ЗБАН представлява форма на непряка дискриминация по признак „възраст“ и признак „обществено положение“ по смисъла на чл. 4, ал. 3 от ЗЗДискр., въвеждаща по-неблагоприятно третиране на групата лица по чл. 8, ал. 2 от ЗБАН спрямо групата лица, визирани в чл. 8, ал. 1 от ЗБАН и препоръчано в рамките на своята компетентност на МС на РБ, Министърът на образованието и науката и Министърът на труда и социалната политика да предприемат необходимите действия за прекратяване на установената форма на непряка дискриминация, като уеднаквят третирането на групите лица, визирани в нормата на чл. 8, ал. 2 от ЗБАН и тези, визирани в чл. 8, ал. 1 от ЗБАН /л.300-309,т.II/.

Решение № 721/30.11.2020 г. на КЗД, петчленен разширен заседателен състав е оспорено по съдебен ред. С Решение № 5312/02.09.2021 г., постановено по административно дело № 156/2021 г. по описа на АССГ, Решение № 721/30.11.2020 г. на КЗД е отменено по жалбите на МС на РБ, В. М. Ц., Н. М. Н. и О. Б. Б., в частта, с която се установява по отношение на МС на РБ, Министърът на образованието и науката и Министърът на труда и социалната политика, че нормата на чл. 8, ал. 1 от ЗБАН представлява форма на непряка дискриминация по признак „възраст“ и признак „обществено положение“ по смисъла на чл. 4, ал. 3 от ЗЗДискр., въвеждаща по-неблагоприятно третиране на групата лица по чл. 8, ал. 2 от ЗБАН спрямо групата лица, визирани в чл. 8, ал. 1 от ЗБАН. Със съдебния акт преписката е върната на КЗД за ново произнасяне по жалбата, съобразно дадените задължителни указания по тълкуване и прилагане на закона. Решението на КЗД в тази му част е отменено от Съда, поради следното: на първо място административният орган не е съобразил, че с депозираната жалба е поискано установяване на дискриминационен характер на нормата на чл. 8, ал. 2 от ЗБАН, т.е. че е определен предмет на спора, различен от посочения от жалбоподателите; на второ място е установено, че от страна на КЗД неправилно е конституиран МС на РБ като ответник при изясняване въпроса кой е отговорен за по-неблагоприятното третиране на жалбоподателите, както и че решението на КЗД, в което е

обсъждано дали законова норма не нарушава забраната за дискриминация, е постановено без надлежната страна – НС на РБ, органът приемащ, изменящ, допълващ и отменящ законите в Република България съгласно чл. 84 от Конституцията на Република България. В тази връзка е дадено указание при новото разглеждане на преписката КЗД да конституира и НС на РБ като страна. Прието е, че по този начин от страна на административния орган са допуснати съществени процесуални нарушения, възпрепятстващи изясняване на обективната истина, спазването на основните принципи на административния процес, както и ограничаване преценката дали оспореният административен акт е постановен в съответствие с материалния закон и неговата цел /л.333-341,т.ІІ/.

В тази връзка до Председател на КЗД е изготвен Доклад с вх. № 12-11-3413/14.12.2021 г., с който въз основа на Решение № 5312/02.09.2021 г., постановено по административно дело № 156/2021 г. по описа на АССГ е поискано да издаде разпореждане за възобновяване на производството по преписка № 184/2019 г. по описа на КЗД /л.330-331,т.ІІ/. Издадено е Разпореждане № 1354/17.12.2021 г. на Председател на КЗД, с което е разпоредено възобновяване на производството по преписка № 184/2019 г. по описа на КЗД. Посочено е, че с оглед изложените твърдения в жалбата за дискриминация по признаци „възраст“, „обществено положение“ и „образование“ по чл. 4 от 33Дискр. преписката е разпределена на петчленен разширен заседателен състав с определени в разпореждането членове на комисията /л.360,т.ІІ/.

С писма изх. № 90-08-19/05.04.2022 г., изх. № 16-10-27/05.04.2022 г., изх. № 60-00-29/05.04.2022 г. и изх. № 80-00-48/05.04.2022 г. Министър на образованието и науката, Българска академия на науките, Председател на НС на РБ, МС на РБ са уведомени за възобновената преписка № 184/2019 г. по описа на КЗД, предоставена им е възможност за представяне на доказателства, разяснения, информация и становище във връзка с изложените в жалбата оплаквания за дискриминация и дадените с мотивите на Решение № 5312/02.09.2021 г., постановено по административно дело № 156/2021 г. по описа на АССГ задължителни указания /л.363-370,т.ІІ/.

С Писмо вх. № 90-08-22/12.04.2022 г. е депозиран отговор от Министерство на образованието и науката, съдържащ подробни съображения, че нормата на чл. 8, ал. 2 от ЗБАН не е дискриминационна /л.371-372/. Посочено е, че текстът на разпоредбата на чл. 8, ал. 2 от ЗБАН не създава императивно задължение за работодателя да прекрати трудовото правоотношение със служител, навършил така определената възраст. Това следва от използвания в цитираната разпоредба израз „могат да работят“, който е идентичен с израза, употребен в нормата на чл. 328, ал. 1, т. 10 от Кодекс на труда /КТ/ - „може да прекрати“, т.е. че в случая е дадена правна възможност /но, не и задължение/ за работодателя да прекрати трудовия договор с тези лица и това зависи от неговата преценка. Паралелно с това е посочено, че разпоредбата на чл. 8, ал. 2 от ЗБАН дори създава по-благоприятни условия за визираните в нея лица, отколкото за другите лица, за които се прилага чл. 328, ал. 1, т. 10 от КТ. В заключение са изложени мотиви за липса на дискриминация поради отсъствие на различно третиране на лица при сходни обстоятелства, че различното третиране е обосновано със законосъобразна цел и че в чл. 8, ал. 2 от ЗБАН са предоставени всички възможности за научна дейност и подготовка на научно жури.

С Писмо вх. № 16-10-37/14.04.2022 г. е депозиран отговор от БАН, с който е посочено, че се поддържа изложеното в депозираното становище от 10.09.2019 г., като същото да бъде взето предвид при постановяване на решението от страна на КЗД. В това становище са изложени доводи за недопустимост на жалбата срещу БАН и в тази връзка е отправено искане за прекратяване на производството по чл. 8, ал. 1, т. 5 от Правилата за производство пред КЗД. Изложени се съображения и по съществото на спора – посочено е, че нормата на чл. 8, ал. 2 от

ЗБАН изцяло кореспондира с чл. 328, ал. 1, т. 10 от КТ, предвид че с нея законово се регламентира прекратяване на правоотношение единствено поради факта на навършване на определена възраст от хабилитираните лица от академичния състав във висшите училища и научните институти. Обсъдени са нормите на § 4 от Устава на БАН и § 11 от ПЗР на ЗВО, с които се въвежда отлагане приложението на чл. 328, ал. 1, т. 10 от КТ, но не се ограничава правото на работодателя да прекрати трудовото правоотношение с посочените лица след навършване на определената от закона възраст. Посочено е, че § 4 от Устава на БАН се прилага и за лицата, заемащи академична длъжност „доцент“ /л.81-82,т.І, л.375,т.ІІ/.

С Писмо вх. № 80-00-51/14.04.2022 г. от страна на МС на РБ е депозиран отговор – становище, с което е отправено възражение срещу конституирането на МС на РБ като ответна страна по преписка № 184/2019 г. по описа на КЗД по съображенията, изложени в становище от 08.10.2019 г. Изрично е посочено, че в този смисъл са дадени указания на Съда за конституиране на НС на РБ като ответник през КЗД, предвид че съгласно чл. 62, ал. 1 от Конституцията на Република България /КРБ/, НС осъществява законодателната власт и упражнява парламентарен контрол. Посочено е, че съгласно чл. 105, ал. 1 от КРБ, МС ръководи и осъществява вътрешната и външната политика на страната в съответствие с КРБ и законите, както и че в българското законодателство липсва законова разпоредба, обуславяща отговорност на МС на РБ по повод законодателна дейност на НС на РБ. Изрично е посочено, че жалбата е насочена срещу разпоредба от закон, приет от НС на РБ, както и че твърдението, че посочената от жалбоподателите законова разпоредба на чл. 8, ал. 2 от ЗБАН е дискриминационна, изисква КЗД да установи конкретно фактическо положение по преписката, чрез извършване на анализ дали е налице дискриминация вследствие от действието на тази законова разпоредба. Счетено е, че Писмо вх. № 80-00-51/14.04.2022 г., с което е изискано предоставяне на становище, разяснения, информация и доказателства от МС на РБ е в противоречие с мотивите, изложени в Решение № 5312/02.09.2021 г., постановено по административно дело № 156/2021 г. по описа на АССГ. Посочено е, че нормата на чл. 55, ал. 2 от ЗЗДискр. възлага задължение за всички държавни органи /каквото в случая е МС на РБ/ да оказват съдействие на комисията в хода на проучването чрез задължение да бъдат предоставени исканите сведения, документи и необходими обяснения. Изложен е довод, че искането на КЗД е бланкетно, липсва конкретно посочване на поисканата информация и документи. И не на последно място е посочено, че подобно искане не следва да бъде насочено към МС на РБ, предвид че неговото участие като страна в преписка № 184/2019 г. се явява недопустимо и спрямо него производството следва да бъде прекратено. В тази връзка и с оглед твърдението за наличие на дискриминация вследствие от законовата разпоредба на чл. 8, ал. 2 от ЗБАН, то информацията по приемането и следва да се изиска от НС на РБ /л.377-381,т.ІІ/.

С Писмо вх. № 60-00-33/14.04.2022 г. от страна на НС на РБ, ответник по жалбата е депозиран отговор – становище за недопустимост на жалбата, като при условията на алтернативност са изразени доводи за неоснователност и недоказаност. Посочено е, че в случая нито един от елементите на фактическия състав на чл. 4 от ЗЗДискр. не е налице. Направен е извод, че никъде в текста на нормата на чл. 8, ал. 2 от ЗБАН не присъстват думи, водещи до извод, че се създава императивно задължение за работодателя да прекрати трудовото правоотношение със свой служител, на щатна професор или доктор на науките, навършил определената в нормата възраст. Посочено е, че от страна на законодателя е предвидена правна възможност, но не и задължение с оглед изразът „могат да работят“, както сходният, употребен в общата разпоредба на чл. 328, ал. 1, т. 10 от КТ - „може да прекрати“. Акцентирано е, че това доказва по безспорен начин, че текста на нормата по никакъв начин не поставя в по-неблагоприятно положение хабилитираните лица от БАН, спрямо учените, заемащи същите академични длъжности във висшите заведения и в

Селскостопанската академия, при които прекратяване на трудовите правоотношения от страна на работодателя е по чл. 328, ал. 1, т. 10 от КТ, когато е свързано с придобитото право на пенсия по КСО. Относно непосочването на академичната длъжност „доцент“ в нормата на чл. 8, ал. 2 от ЗБАН, е акцентирано, че се прилага по презумпция общата разпоредба на чл. 328, ал. 1, т. 10 от КТ, която не е по-неблагоприятна от тази в специалния закон и е налице сходство между двете. В този смисъл е изразен довод за неоснователност на твърдението в жалбата за наличие на пряка дискриминация, както и че от жалбоподателите не са предоставени никакви доказателства, с които да установят, че е налице конкретно действие или бездействие от страна на НС на РБ, чрез което е осъществено неблагоприятно третиране спрямо тях. Изложени са доводи, че евентуалното конституиране на НС на РБ като страна по преписката не е нормативно обосновано. В заключение е поискано КЗД да прекрати производството по депозираната жалба с вх. № 16-10-164/22.07.2019 г. като недопустима и недоказана по преписка № 184/2019 г., включително НС на РБ да бъде заличено като страна в производството. С писмото отговор на основание чл. 55, ал. 2 от ЗЗДискр. са представени писмени доказателства /л.382-393,т.II/.

Изготвен е Доклад заключение без посочена дата, като е отправено предложение до председателя на петчленния разширен заседателен състав по преписка № 184/2019 г. да насрочи открито заседание с призоваване на страните, уведомен е за приключилото проучване по чл. 59, ал. 3 от ЗЗДискр., с отправено предложение страните да се насочат към помирителна процедура, включително да бъдат уведомени за задължението си за обосновка на своите искания, респективно с възможността за представяне на доказателства във връзка с изложените от тях твърдения и възражения. Видно от съдържанието на доклада като страни в производството с конституирани: жалбоподатели - Професор В. М. Ц., Главен асистент Н. М. Н. и Доцент О. Б. Б.; ответник - Народно събрание на Република България и заинтересовани страни: Министерски съвет на Република България; Министър на образованието и науката и Българска академия на науките; предмет на спора съгласно чл. 51, ал. 2, т. 4 от ЗЗДискр. е искане на жалбоподателите за установяване на дискриминационния характер на нормата на чл. 8, ал. 2 от ЗБАН /л.394-399,т.II/.

С административната преписка са представени доказателства, удостоверяващи предоставената възможност на страните да се запознаят с материалите по преписка № 184/2019 г., включително с възможността да изразят своите становища и възражения.

На проведено на 08.02.2023 г. открито заседание на КЗД, петчленен разширен заседателен състав по преписка № 184/2019 г. поради настъпила смърт на един от жалбоподателите и Указ на президента за разпускане на 48 НС на РБ на 03.02.2023 г. с Протоколно решение № 55/08.02.2023 г. е спряно производството по преписката до конституиране на следващо НС на РБ /л.409-410,т.II/.

С Решение № 353/28.09.2023 г. на КЗД, петчленен разширен заседателен състав по преписка № 184/2019 г. е прекратено производството по преписка № 184/2019 г. по отношение на М. В. Ц., наследник на проф. В. М. Ц. на основание чл. 52, ал. 3 от ЗЗДискр., поради заявена воля на лицето, че не желае да участва в производството. С решението е възобновено и продължено производството по преписка № 184/2019 г. по отношение на жалбоподателите: главен асистент Н. М. Н. и доцент О. Б. Б., поддържащи жалбата за дискриминация срещу чл. 8, ал. 2 от ЗБАН /л.427,т.II/.

На 10.04.2024 г. е насрочено заседание, за което страните в производството са надлежно уведомени. Непосредствено преди насроченото открито заседание със Заповед № 12-11-666/02.04.2024 г., издадена от Председател на КЗД на основание чл. 11, ал. 4 от Правилата за производство пред КЗД и поради обективна

невъзможност на г-жа С. С., член на петчленен разширен заседателен състав да участва в открито заседание на 10.04.2024 г. по преписка № 184/2019 г. е наредено, г-жа С. Й. да замества г-жа С. С. като член на петчленен разширен заседателен състав на заседанието на 10.04.2024 г. /л.444.т.II/. Проведено е заседание на 10.04.2024 г. на петчленен разширен заседателен състав по преписка № 184/2019 г., като не е даден ход и производството по преписката е пренасрочено за 09.10.2024 г., за което страните са надлежно уведомени /л.447-448,т.II/.

На 09.10.2024 г. е проведено открито заседание на петчленен разширен заседателен състав по преписка № 184/2019 г. по описа на КЗД, като резултатите от същото са обективирани в протокол, представен с административната преписка. Жалбоподателите - главен асистент Н. М. Н. и доцент О. Б. Б. не са се явили, като са били представлявани от адвокат А.. Ответната страна - НС на РБ се е представлявала от процесуален представител юрисконсулт М.; Заинтересованите страни – МС на РБ, редовно уведомен не се е явил, не е изпратил представител, Министър на образованието и науката – редовно уведомен за заседанието е бил представляван от юрисконсулт С. и БАН, редовно уведомени, не са се явили и не са изпратили представител. Видно от протокола от заседанието е, че страните са насочени към помирителна процедура по реда на чл. 62 от ЗЗДискр., приет и приобщен към преписката е докладът заключение, изготвен от докладчика след възобновяване на преписката, ведно в с всички събрани до този момент доказателства. В хода на заседанието от страните е изрично заявено, че нямат нови доказателствени искания и преписката е счетена за изяснена от фактическа страна. В хода по същество от процесуалния представител на жалбоподателите е посочено, че поддържа жалбата, по изложените в същата съображения. В заключение е изискано от страна на КЗД да бъде отправена препоръка до НС на РБ за преразглеждане на този въпрос и да бъде извършена промяна на законодателната уредба. От страна на ответника НС на РБ е изрично заявено, че поддържа изразеното по случая с становище с вх. № 60-00-30/14.04.2022 г. От страна на заинтересованата страна министър на образованието и науката чрез процесуалния му представител е изложено становище за неоснователност и недоказаност на депозираната жалба, като в случая не е налице непряка дискриминация по посочените признаци по чл. 8, ал. 2 от ЗБАН. След приключване ход по същество на страните в производството е предоставена възможност за представяне на писмени бележки. Такива са постъпили от страна на главен асистент Н. М. Н. и О. Б. Б., както и от Министерство на образованието и науката /л.457-460,л.461-464,т.II/. Издадено е оспореното в настоящето съдебно производство Решение № 72/27.02.2025 г. на КЗД, петчленен разширен заседателен състав по преписка № 184/2019 г. Със същото е установено на основание чл. 65, т. 1 от ЗЗДискр., че чрез привидно неутрално правило съдържащо се в нормата на чл. 8, ал. 2 от ЗБАН, се допуска по-неблагоприятно третиране на тези хабилитирани лица от БАН, сравнено

с лицата, заемащи същите или аналогични академични длъжности във висшите училища и в Селскостопанската академия, спрямо които се прилага нормата на § 11, ал. 2 от ПЗР на ЗВО, което представлява форма на непряка дискриминация на основаната на признаците „обществено положение“, „образование“ и „възраст“ по смисъла на чл. 4, ал. 3 от ЗЗДискр. С решението на основание чл. 47, т. 6 на Председателя на НС на РБ е отправена препоръка с превантивна цел и недопускане на дискриминация, да бъдат предприети необходимите мерки за изравняване на възможностите на лицата по чл. 8, ал. 2 от ЗБАН с оглед установените с решението факти /л.465-470,т.ІІ/.

При така установената фактическа обстановка и доказателства, Съдът достигна до следните правни изводи:

Жалбата е **процесуално допустима и основателна**, но не по изложените в нея съображения.

Решение № 72/27.02.2025 г. на КЗД, петчленен разширен заседателен състав по преписка № 184/2019 г. е връчено на БАН на 04.03.2025 г., съгласно представена по делото обратна разписка /л.471/, жалбата е депозирана чрез административния орган до Съда на 14.03.2025 г. видно от поставения върху същата вх. № 16-10-28/14.03.2025 г., т.е в законоустановения срок по чл. 68, ал. 1 от ЗЗДискр., лично от жалбоподателя при наличие на правен интерес от оспорване на акта.

Съгласно разпоредбата на чл. 168, ал. 1 от АПК, Съдът преценява законосъобразността на оспорения административен акт на всички основания по чл. 146 от АПК, а именно: дали актът е издаден от компетентен административен орган и в установената форма, спазени ли са административнопроизводствените правила и материалноправните разпоредби при издаването му, съобразен ли е актът с целта на закона.

Оспореното решение е издадено от компетентен административен орган, в рамките на предоставените му правомощия, в предвидената от закона писмена форма, при спазване специалните процедурни правила на КЗД. В тази връзка Съдът намира, че не са налице предпоставките за отмяна на оспорения акт по чл. 168, ал. 1 вр. чл. 146, т. 1, т. 2 от АПК.

В процесния случай, обаче решението на КЗД е нищожно по смисъла на чл. 177, ал. 2 от АПК, като съображенията за това са следните:

С Решение № 5312/02.09.2021 г., постановено по административно дело № 156/2021 г. по описа на АССГ е прието, че Решение № 721/30.11.2020 г. на КЗД, петчленен разширен заседателен състав е постановено при допуснати съществени процесуални нарушения, пречатващи правилното прилагане на материалния закон при изясняване на спора. АССГ е посочил, че с правилното определяне предмета на спора и разпределение на доказателствената тежест по чл. 9 от ЗЗДискр., КЗД е следвало да даде указания на ответните страни относно оборване на кои от фактите следва да представят доказателства, кои от тях са допустими,

относими и необходими за изясняване спора по същество – налице ли е непряка дискриминация на чл. 8, ал. 2 от ЗБАН, основана на признаците „обществено положение“, „образование“ и „възраст“. Уточнено е, че административният орган се основава на изложените в жалбата твърдения и в тази връзка от негова страна следва да се прецени дали същите са оборени от ответните страни, като се концентрира само и единствено върху признаците, въз основа на които се сочи да е осъществена дискриминация. Указано е КЗД да определи правилно предмета на спора, като след изпълнение на това да приложи релевантния материален закон и освен приобщаването на писмените доказателства по преписката, съобразявайки се с твърденията на страните да установи налице ли е причинно-следствена връзка между твърдяното за осъществено неблагоприятно третиране и посочените в жалбата признаци, предмет на защита. В тази връзка решаващият съдебен състав е установил, че неправилно КЗД е конституирала МС на РБ като ответна страна при изясняване въпроса относно кой е отговорен за по-неблагоприятното третиране на жалбоподателите, както и че решението на КЗД е постановено без участие на надлежна страна – НС на РБ. Изрично е указано при възобновяване на производството по преписката като страна да се конституира **„и НС на РБ“**.

Това указание дадено с Решение № 5312/02.09.2021г., постановено по административно дело № 156/2021 г. по описа на АССГ. Правилно КЗД е определила предмета на спора съобразно указанията на АССГ, но не е изпълнила същите в цялост, поради което те следва да бъдат преповторени от настоящия съдебен състав за по-голяма яснота.

По аргумент от нормата на чл. 15 от АПК следва извод, че страни в производството пред КЗД могат да бъдат НС в качеството му на законодателен орган в РБ, вносителят на законопроекта и засегнатите от специалния закон лица и/или организация.

НС на РБ е законодателният орган на Република България. Законодателният процес е нормативно установена процедура, осъществявана от НС в качеството му на законодателен орган. Подготовката на един законопроект по принцип е извънпарламентарна дейност. Законотворчеството е дейност, която е осъществявана от НС и вътрешните структури. Законодателният процес се състои от няколко осъществявани последователни фази: законодателна инициатива, обсъждане на законопроекта и гласуване. Процесът приключва с приемането или отхвърлянето на законопроекта от НС. След приемането законопроектът се превръща в закон – така приключва процесът на създаването му.

Правото на законодателна инициатива е юридическа възможност на конституционно определени правни субекти да внасят законопроекти в НС. Съгласно нормата на чл. 87, ал. 1 от Конституцията на Република България, право на законодателна инициатива има всеки народен представител и Министерски съвет. ЗБАН е приет и обн. в ДВ, бр. 85 от 15.10.1991 г. Текстът на спорната норма е

влязъл в сила именно тогава, изменен е с ДВ бр. 101 от 2010 г., поради изменение на Закон за развитието на академичния състав в Република България, а именно в чл. 8, ал. 2 от ЗБАН е извършена изменение като е премахната длъжността „старши научни сътрудници“.

В конкретния случай от страна на КЗД не е изяснено кой е вносителят на законопроекта от 1991 г., предвид че нормата е приета като текст тогава – „Професорите, старшите-научни сътрудници I степен и докторите на науките могат да работят на щатна длъжност до навършване на 65-годишна възраст, след което на тях по решение на съответния научен съвет се запазват условията за научна дейност и подготовката на научни кадри“. Същата е изменена през 2010 г. поради отпадане на вид академична длъжност без извършено друго изменение на текста от 1991 г. Следователно освен НС на РБ, комисията е следвало да изясни на първо място кой е вносител на проекта на ЗБАН през 1991 г., респективно да конституира последният като надлежна ответна страна в производството /виж Решение № 7134/25.06.2025 г., постановено по административно дело № 1915/2025 г. по описа на ВАС по сходен случай за установяване на правна норма за дискриминационна/. Установяването на тези обстоятелства от своя страна има съществено значение относно правилното произнасяне по жалбата с отправено в нея искане за установяване наличие на непряка дискриминация на чл. 8, ал. 2 от ЗБАН, основана на признаците „обществено положение“, „образование“ и „възраст“.

Това е от съществено значение и за установяване на допустимостта на депозираната в КЗД жалба – а именно кой има правото да поиска установяване на наличие на непряка дискриминация от разпоредбата на чл. 8, ал. 2 от ЗБАН, основана на признаците „обществено положение“, „образование“ и „възраст“, респективно кой е кръгът на засегнатите от тази норма лица. От там попадат ли жалбоподателите в този кръг предвид заеманите от тях длъжности в БАН – „доцент“ и „главен асистент“. Видно от текста на спорната норма е, че в нея законодателят изрично посочва „професори и доктори на науките“, но не и доценти, респективно главни асистенти. Това обстоятелство не е обсъдено от КЗД. Вярно е обстоятелството, че голямата част от жалбоподателите по жалба с вх. № 16-10-164/22.07.2019 г., сезирали КЗД са били професори, но същите, видно от доказателствата по делото, са оттеглили искането си за установяване на непряка дискриминация, поради което производството спрямо тях е прекратено.

На следващо място административният орган е извършил хаотичен и нелогичен анализ на спорната норма с норми – сравнители чл. 328, ал. 1, т. 10 от КТ, § 11 от ПЗР на ЗВО, позовавайки се на съдебна практика на СЕС. Следвало е да бъде извършен детайлен анализ на текста процесната правна норма, респективно съпоставка с аналогична законова норма /сравнител/. Не е изяснено на първо място каква е трудовата функция на субектите по чл. 8, ал. 2 във вр. с чл. 1 от ЗБАН, или с

други думи казано какво работят. Оттам следва да се изясни понятието „на щатна длъжност“, респективно след навършване на 65-годишна възраст тези лица „нещатна длъжност“ ли заемат в БАН във връзка втората част на изречението от нормата - „след което на тях по решение на съответния научен съвет се запазват условията за научна дейност и подготовката на научни кадри“. Липсва установяване какви са условията за научна дейност и подготовка на научни кадри, в какво се изразяват тези дейности, респ. да се отговори на въпросът това ли е основната трудова дейност на заемащите щатна длъжност. Отделно и не без значение е и в какво точно се изразява работата и професионалната дейност на учените в БАН. Не става ясно защо административният орган е извършил сравнение на спорната норма със Закон за селскостопанската академия /ЗСА/, в която видно липсва текст регулиращ възникването, изменението и прекратяването на трудовите правоотношения на хабилитираните учени в Селскостопанската академия при придобиване на право на пенсия за прослужено време и възраст и за които е посочено, че се регулират от Устройствения правилник на селскостопанската академия /подзаконов нормативен акт/. В случая органът неправилно извършва анализ и съпоставка на закон с подзаконов нормативен акт, какъвто е устройственият правилник на селскостопанската академия. Друг е въпросът ако се оспорват текстове в устройствените правилници, съответно същите се сравняват. От страна на органа е следвало да бъде извършена съпоставка между текста на специалната норма – чл. 8, ал. 2 от ЗБАН с общата норма сравнител - чл. 328, ал. 1, т. 10 от КТ, препращаща към специалната норма на § 11 от ПЗР на ЗВО. Следвало е да се извърши паралелен анализ текстово, граматически и смислово на цитираните норми, съобразен с установяване кои лица, заемащи академични длъжности попадат в техните хипотези. Също така при формиране на изводите си комисията не е изисквала от заинтересованата страна доказателства относно извършваната от лицата, заемащи щатни академични длъжности „професор“ и „доктор на науките“ научна дейност, включително след навършване на посочената в ЗБАН възраст, същите преминават ли на нещатна длъжност в БАН, по какъв начин – на трудов, граждански или друг вид договор, в какво се изразява запазването на условията за научна дейност и подготовка на научни кадри. Видна е текстовата разлика между общата и специалната норма, не е обсъдено и обстоятелството, че при наличие на специален и общ закон, се прилага специалния. Във връзка с тези норми има константа съдебна практика на Върховен касационен съд на Република България и гражданските съдилища по граждански дела относно трудови правоотношения на хабилитирани учени, която също е следвало да бъде обсъдена в съвкупност останалата такава на СЕС, ЕСПЧ, национални правораздавателни органи и с доказателствата, събрани по преписката /Решение № 4/18.07.1994 г., постановено по гражданско дело № 1201/1993 г. по описа ВКС; Определение № 864/25.02.2025 г., постановено по гражданско дело № 2565/2024 г. по описа на ВКС;

Решение № 1261/24.04.2017 г., постановено по гражданско дело № 18024/2016 г. по описа на Районен съд – [населено място]; Решение № 1265/05.03.2024 г., постановено по гражданско дело № 13835/2023 г. по описа на Софийски градски съд и др./. Вярно е, че цитираната практика на гражданските съдилища се отнася до приложението на нормата на чл. 8, ал. 1 от ЗБАН, но изложените в същата мотиви се отнасят и до действието на процесната в случая норма на чл. 8, ал. 2 от ЗБАН.

Безспорно административният орган не се е съобразил с действието на Решение № 5312/02.09.2021 г., постановено по административно дело № 156/2021 г. по описа на АССГ, имащо задължителна сила за него по аргумент от чл. 177, ал. 1 от АПК.

Нормата на чл. 177, ал. 1 от АПК определя, че решението има сила за страните по делото. Ако оспореният акт бъде отменен или изменен, решението има действие по отношение на всички. Съгласно чл. 177, ал. 2 от АПК, актове и действия на административния орган, извършени в противоречие с влязло в сила решение на съда, са нищожни. Всеки заинтересован може винаги да се позове на нищожността или да поиска от Съда да я обяви. В процесния случай е налице „много тежък порок“, тежък до степен да направи невъзможно съществуването на акта като такъв. Съгласно Тълкувателно решение № 3/16.04.2013 г., постановено по тълкувателно дело № 1/2012 г. на ВАС, „порокът е толкова тежък, че приравнява административния акт на „правно нищо“, на несъществуващ факт. Същевременно този акт създава една привидност на правни последици, които заинтересованото лице има интерес да отстрани. След като нищожният административен акт не поражда валидни правни последици, той не би могъл да породя и валидни правни задължения. В същото време следва да бъде налице за адресата правна възможност да иска от останалите участници в административното правоотношение да се съобразят с това“.

Съгласно нормата на чл. 168, ал. 2 от АПК, Съдът преценява законосъобразността и обосноваността на административния акт, както и неговата валидност, независимо дали са изрично релевирани доводи за неговата нищожност. Съдът следи за това служебно.

В настоящия случай, съдебният състав установява, че се касае за особен случай на недействителност на административния акт, обвързан изцяло с действието на съдебно решение.

АССГ е върнал административната преписка на КЗД със задължителни указания по тълкуване и прилагане на закона, които реално не са изпълнени изцяло, независимо че е определен предметът на спора. От комисията е прието наличие на форма на непряка дискриминация на нормата на чл. 8, ал. 2 от ЗБАН основана на признаците „обществено положение“, „образование“ и „възраст“ по смисъла на чл. 4, ал. 3 от ЗЗДискр., без да са конституирани надлежните ответни страни, без да е извършен обстоен анализ на процесната с норма с норми сравнители, от който да се установи безспорно, че хабилитираните учени в БАН, заемащи академични длъжности

„професор“ и „доктор на науките“ са поставени в по-неблагоприятно положение от техни колеги в Селскостопанска академия и останалите висши учебни заведения в Република България. Отделно и не без значение от страна на органа не е извършена проверка по допустимостта на жалбата, предвид че лицата, останали като жалбоподатели срещу процесната норма заемат длъжности „главен асистент“ и „доцент“. Не става ясно защо КЗД е включила и лицата, заемащи длъжността „доцент“, предвид че те не са изрично посочени в чл. 8, ал. 2 от ЗБАН. Не е изискано становище-отговор от вносителя на законопроекта на ЗБАН, предвид, че текстът на нормата като такъв е приет от 1991 г. Съдът намира, че в случая не са събрани относимите и необходими доказателства въз основа, на които да се направи преценка действително налице ли е непряка дискриминация по смисъла на чл. 4, ал. 3 от ЗЗДискр. Не без значение е и обстоятелството, че от страна на административния орган е извършен сравнителен анализ на спорната норма с подзаконов нормативен акт – УПСА.

При горните съображения, Съдът счита оспореното Решение № 72/27.02.2025 г. на КЗД, по преписка № 184/2019 г. постановено в противоречие с указанията на Решение № 5312/02.09.2021 г. по административно дело № 156/2021 г. на АССГ, което обуславя нищожност по см. на чл. 177, ал. 2 от АПК, която следва да бъде прогласена, а делото да бъде върнато като административна преписка на КЗД за ново произнасяне съобразно дадените задължителни указания по прилагане и тълкуване на закона.

С оглед изхода на делото основателна се явява претенцията на БАН за присъждане на юрисконсултско възнаграждение. На основание чл. 143, ал. 1 от АПК вр. чл. 37 от Закон за правната помощ вр. чл. 24 от Наредбата за заплащане на правна помощ на БАН следва да се присъди юрисконсултско възнаграждение в размер на 200.00 лв. /двеста лева/.

Така мотивиран и на основание чл. 177, ал. 2, предложение второ, Съдът,

Р Е Ш И:

ПРОГЛАСЯВА НИЩОЖНОСТТА на Решение № 72/27.02.2025 г. на Комисия за защита от дискриминация, петчленен разширен заседателен състав, постановено по преписка № 184/2019 г.

ВРЪЩА делото като преписка на Комисия за защита от дискриминация за ново произнасяне, при съобразяване с мотивите в настоящето съдебно решение.

ОСЪЖДА Комисия за защита от дискриминацията да заплати на Българска академия на науките сумата в размер на 200.00 лв. /двеста лева/, представляваща юрисконсултско възнаграждение.

РЕШЕНИЕТО подлежи на обжалване с касационна жалба, в 14-дневен

срок от съобщаването му на страните пред Върховен административен съд на Република България.

РЕШЕНИЕТО да бъде съобщено на страните чрез изпращане на препис от него по реда на чл. 138, ал. 3 във връзка с чл. 137 от АПК.

СЪДИЯ: